

Asutuslain mukaisesta asutustyöstä valtion mailla ja metsänhoitajan tehtävistä tässä asutustyössä.

Paavo Jokinen.

Sen asutustoiminnan yhteydessä, jota valtio harjoittaa tammi-kuun 1 päivänä 1938 voimaantulevan asutuslain säätämässä järjestyksessä itsenäisen pienviljelijäväestön lisäämiseksi ja tukemiseksi sekä maaseudun asunto-olojen parantamiseksi, luovutetaan maata myöskin laissa lähemmin määrätystä valtion maista.

Tämän valtion maan asuttamisen — so. viljelys- ja asuntotilojen sekä lisämaiden muodostamisen — suunnittelevat sitä varten asetettavat asutustoimikunnat laatimalla asutussuunnitelmat niiden asutuskelpoisten maiden asuttamiseksi, jotka kulloinkin on katsottu voitavan asutukselle luovuttaa.

Asutuslain mukaan toimii asutustoimikunnassa

puheenjohtajana

maanmittauskonttorin määräämä maanmittausinsinööri,

sekä jäsenenä

maatalousministeriön määräämä asutustoimintaan perehtynyt agroteknööri,

metsähallituksen määräämä metsänhoitaja,

asianomaisen kunnan asutuslautakunnan puheenjohtaja, sekä

asutuslautakunnan keskuudestaan valitsema jäsen.

Asutustoimikunnan jäsenistä on siis suurin osa henkilöitä, jotka edustavat maatalousalan asiantuntemusta. Metsätalouden lähempää tuntemusta omaa toimikunnan jäsenistä sen sijaan yksistään metsänhoitaja, joten metsätalouden etujen valvominen kysymyksessä olevassa asutustoiminnassa jää näin ollen etupäässä hänen huolehdittavakseen ja myöskin itse asutustyöstä ne työt, jotka kysyvät metsäammattitaitoa, hänen suoritettavakseen.

Koskettelen seuraavassa lyhyesti niitä kysymyksiä, joihin metsänhoitajajäsenen on tässä asutustoimikuntatyössä ensi sijassa kiinnitettävä huomionsa sekä niitä tehtäviä, jotka hänen suoritettavakseen tässä asutustyössä joutuvat.

Metsänhoitajien jatkokurssit

Lain mukaan ei sellaisia asutuslautakunnille jätettyjä hakemuksia, joita niiden tekijät eivät ole asutustoimikunnalle uudelleen esittäneet, ole otettava asutustoimikunnassa käsiteltäväksi, eikä niiden tarkoittamia tiloja tai lisämaita muodostettava. Mitä sitten niihin hakijoihin tulee, jotka ovat asianmukaisessa järjestyksessä uudistaneet hakemuksensa, tai suoraan asutustoimikunnalle tehneet maansaanti-anomuksensa, on asutustoimikunnan tutkittava heidän henkilöllisyytensä sekä päätöksellä ratkaistava, kutka heistä ovat oikeutetut ja sopivat saamaan hakemaansa maata. Tällöin on ensinnäkin huomattava, että asutuslain 1 §:n mukaan valtio harjoittaa asutustoimintaa ainoastaan sellaisten henkilöiden hyväksi, jotka ovat Suomen kansalaisia sekä näistäkin vain sellaisten hyväksi, jotka elättävät itsensä kokonaan tai pääasiallisesti ruumiillisella työllä tahi ovat taloudellisesti samanvertaisia ja jotka tahtovat saada toimeentulonsa tai asunnon ohella osan toimeentuloansa maasta. Mikäli hakija siis ei täytä näitä ehtoja, ei hän ensinkään voi tulla valtion asutustoiminnasta osalliseksi eikä siis myöskään saada maata valtion maasta.

Mitä sitten tulee niihin hakijoihin, jotka täyttävät edellä mainitut yleiset kelpoisuusehdot ja jotka haluavat saada joko viljelys- tai asuntotilan, on ensinnäkin huomattava, että lain 1 §:n määräys, että valtio harjoittaa asutustyötä itsenäisen pienviljelijäväestön lisäämiseksi, täytyy näin, että henkilö, jolla jo on tila, ei voi valtionkaan maasta saada uutta tilaa. Asutuslain 12 §:n mukaan taas tulee henkilön, jolle maata yleensä ja siis myös maata valtion maasta viljelys- tai asuntotilaksi voidaan antaa, lisäksi olla sellainen, joka itse hallitsee itseään ja omaisuuttaan ja jonka olosuhteet samoin kuin henkilökohtaiset ominaisuudet ovat sellaiset, että hänen avustamistansa maan saamiseen on pidettävä asutustoiminnan kannalta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena, ja tulee asutuslain 13 ja 14 §§:n mukaan lisäksi

henkilöllä, jolle viljelystila voidaan antaa, olla maatalouden harjoittamiseen tarpeellinen taito ja kyky sekä mahdollisuudet välttämättömän maatalousirtaimiston hankkimiseen,

sekä henkilöllä, jolle asuntotila voidaan antaa, niin paljon omia varoja tai luottoa taikka sellainen ammattitaito ja tunnettu työkyky, että hänen voidaan edellyttää saavan asunnon itselleen rakennetuksi sekä tulevan siinä toimeen.

Lisämaata saadaan taas antaa edellä mainitut yleisehdot täyttävälle henkilölle vaikka hän ei täyttäisikään edellä selostettuja asutuslain 12 §:ssä mainittuja, viljelystilan ja asuntotilan saajalta vaadittavia ehtoja, jos erityiset syyt niin vaativat. Kuitenkin saadaan maata valtion maasta luovuttaa lisämaaksi ainoastaan sellaiselle hen-

kilölle, joka mahdollisuuksiensa mukaan on raivannut tilaansa tai vuokra-alueeseensa kuuluvat viljelyskelpoiset tilukset kasvukuntoiseen viljelykseen, ellei lisämaan antamista hänelle katsota ilman sitäkin valtion maiden asuttamisen yhteydessä, joko sopivan tilusjärjestelyn aikaansaamiseksi tai muutoin tarpeelliseksi ja kohtuulliseksi.

Kun niillä päätöksillä, jotka näiden määräysten soveltamisessa asutustoimikunnissa lain 43 §:n mukaisesti tehdään, on osaltaan ratkaiseva vaikutus ei ainoastaan siihen, miten asutustyö onnistuu, vaan myös siihen, miten suuressa määrin maata valtion maista asutukselle otetaan, on myös asutustoimikunnan metsänhoitajajäsenen valppaasti seurattava hakijan kelpoisuuden määrittelyä ja koetettava saada aikaan, että näitä määräyksiä tulkitaan objektiivisesti ja sovelletaan oikein ja asiallisesti, jottei valtion omistuksesta tultais luovuttamaan maata sellaisille henkilöille, joille lainsäätäjä ei ole tarkoittanut sitä luovutettavaksi. Selventävät ohjeet siitä, miten edellä selostettuja lain määräyksiä on eri tapauksissa tulkittava, saataneen siitä selityksillä varustetusta asutuslakikokoelmasta, jonka professori Kivimäki yhdessä ylijohtaja Parkkalin kanssa tullenee julkaisemaan.

Asutuslain 35 §:n mukaan ja siinä lähemmin edellytetyssä järjestyksessä on metsähallituksen päätettävä, mille sen hallinnassa oleville valtion maan alueille asutussuunnitelmat on kulloinkin tehtävä. Tämä asutustoimikunnan työalueen tarkka rajoittaminen on katsottu olevan tarpeellinen paitsi asutustyön jouduttamiseksi mm. sen vuoksi, ettei valtion maan muiden alueiden tavanomainen käyttäminen sekä niillä tehtävien töiden suorittaminen asutustoiminnan vuoksi estyisi tai häiriintyisi. Kun tällainen työrauha on metsähallinnon toiminnalle aivan välttämätön, on metsänhoitajajäsenen kiinnitettävä tarvittaessa huomiota siihen, että asutustoimikunta rajoittaa toimenpiteensä sen työalueeksi määrättyyn alueeseen.

Asutuslain 33 §:n 1 mom. mukaan on asutustoimikunnan, milloin ei erikoisesti ole toisin määrätty, ehdotettava muodostettavaksi tiloja ja lisämaita ainoastaan sitä mukaa kuin näiden hakijoita ilmaantuu. Ottaen huomioon tämän ja eräät muut asutuslain kohdat täytyy tämä käsittää niin, että tilat ja lisämaat voidaan suunnitella enintään ainoastaan niitä henkilöitä varten, jotka asutustoimikunta on hakijoista hyväksynyt hakemansa maan saantiin oikeutetuiksi. Tätä tarkoitettava lain tulkinta saataneen myös asetukseen. Tilojen kassaan muodostamista myöhemmin ehkä ilmaantuvia hakijoita varten ei siis yleensä olisi asutussuunnitelmassa esitettävä. Tämän pykälän 2 mom. edellyttää kuitenkin tästä sellaisen poikkeuksen,

että milloin vesiperäistä aluetta valtion maalla ryhdytään kuivattamaan tai jos alue liikennesuhteittensa ja viljelyskelpoisuutensa vuoksi on asutustarkoituksiin erityisen sovelias, voidaan laadittavaksi määrättyssä asutussuunnitelmassa ehdottaa sellaisiakin tiloja muodostettavaksi, joille hakijoita ei ole etukäteen ilmaantunut. Lisäksi on asutuslain 45 §:n mukaan asutustoimikunnan, milloin se on asetettu tekemään suunnitelmaa metsähallituksen hallintaan kuuluvalla, yksityisten maiden rajoittamalle alueelle, joka on niin kaukana muista valtion omistamista maista, ettei aluetta voida hyväksi käyttää viimeksi mainituille asutusta suunniteltaessa, tehtävä ehdotus sen kaikkien asutustarkoituksiin sopivien osien käyttämisestä ja on maatalousministeriön ehdotuksen perusteella päätettävä, mitkä osat alueesta on heti tai vastaisuudessa käytettävä asutukselle ja määrättävä muut osat alueesta metsätalouteen käytettäväksi.

Lisämaitten varastoon muodostaminen ei luonnollisestikaan voi missään tapauksessa tulla kysymykseen, sillä onhan lisämaahan annettavien tilusten laatu ja määrä riippuvainen sen tilan tilusten laadusta ja määrästä, johon lisämaa annetaan, mikä taas vasta hakemusta käsiteltäessä voidaan selvittää.

Asutuslain toimeenpanoasetuksen määräysten mukaan on asutustoimikunnan, joskin sillä on käytettävissään asutuslautakunnan lausunnot hakemuksissa mainittujen alueiden sopivaisuudesta anottuihin tarkoituksiin sekä asutusalueella mahdollisesti suoritettujen ennakkotutkimusten tulokset, otettava myös itse selkoa, mitä uusien tilojen perustamiseen tai anottujen lisämaitten muodostamiseen soveliaita maita asutustoimikunnan toiminta-alueella on ja missä ne siellä sijaitsevat, sekä minkälainen niiden maaperä on, sekä minkälaiset niiden muut käyttö- ja tuottomahdollisuudet ovat. Tällainen selvän ottaminen näistä seikoista onkin hyvin tarpeellinen, sillä varsinkin asutuslautakuntien lausunnot maiden maatalouskelpoisuudesta ovat hyvin usein osoittautuneet harhaanosuneiksi samoin kuin toisinaan erikoistutkijainkin lausunnot siitä, mitkä maat ovat kannattavasti viljeltäviä.

Koska todella viljelyskelpoisten maiden määrästä pääasiassa riippuu, missä määrin alueelle voidaan tiloja muodostaa, on pääpaino asutustoimikunnan suorittamassa tarkastuksessa pantava maiden viljelyskelpoisuuden selvillesaamiseen ja sitä varten suoritettava tarpeelliset kairaukset ja kaivaukset.

Myöskin tiloille ja lisämaille annettavien metsämaa-alueiden määräämistä varten on tarkastuksessa selvittettävä, minkä tuottoluokkaisia alueen metsämaat ovat ja millaiset metsät niillä kasvavat. Koti-

tarvekulutuksen ja metsämaan tuoton perusteella tapahtuvan tiloille annettavan metsämaan alan määrittelyä varten olisi myös tässä tarkastuksessa määriteltävä eri tilusten metsätyyppi.

Samoin on tarkastettava ja sekä pinta-alalleen että laadulleen määriteltävä sen tilan tilukset, johon lisämaata haetaan, koska ei muuten voida päättää, miten paljon eri tiluslajeja lisämaan tulee sisältää, jotta hakijan tilasta yhdessä lisämaan kanssa muodostuu sellainen viljelmä, jota hakemuksessa tarkoitetaan.

Asutustoimikunnan metsänhoitajajäsenen tulee ottaa osaa tähän maiden tutkimiseen ja selvittelyyn perehtyäkseen tarkoin asutusalueen maihin ja metsiin. On itsestään selvää, että mikäli tällöin on kysymys metsämaiden luokituksista, on metsänhoitajaa ilman muuta pidettävä siinä kysymyksessä asiantuntijana. Mitä taas tulee maan luokittamiseen maatalouskelpoisiksi tiluksiksi, on asutuslautakunnan agroomijäsenen tehtävänä ensi sijassa valvoa maiden maatalouskelpoisuuden oikeata määrittelyä, mutta kun toiselta puolen lisäksi otetaan huomioon, että asutustoimikunnan paikalliset jäsenet useastikin ovat valmiit maatalouskelpoisiksi maiksi luokittelemaan siihen huonostikin kelpavia maita, on asianmukaista, että myöskin metsänhoitajajäsen, tilanteen tällaiseksi muodostuessa, osaltaan koettaa vaikuttaa siihen, että maiden luokittelu tälläkin kohtaa tulee oikeaksi ja asialliseksi, koska ei ole enempiä metsätalouden kuin asutuksenkaan edun mukaista, että valtion maille muodostetaan asutusta, jolla ei ole menestymisen edellytyksiä.

Ryhdyttäessä tiloja ja lisämaita asutusalueelle muodostamaan on tarkoituksenmukaisinta, että ne ensin suunnitellaan kartalle ja vasta sen jälkeen maalle rajoitetaan.

Alueelle muodostettavien tilojen ja lisämaitten suunnittelussa on metsänhoitajajäsenen myös valppaasti oltava mukana. Tällöin on hänen mm. valvottava, ettei valtiolle, kunnille tai yleishyödyllisiin tarkoituksiin tarpeellisia tai vastedes tarvittavia maa- ja vesialueita oteta asutukselle. Toimeenpanoasetuksessa luetellaan joukko tällaisia tarpeita ja tarkoituksia, joita varten maa- ja vesialueita on valtion omistukseen jätettävä. Näihin voitaisiin vielä lisätä malmi- ja mineraalialueet, patojen ja suisteiden rakennuspaikat, sellaiset metsäalueet, joita tarvitaan valtion laitosten puutarpeen tyydyttämiseen ja jollaisia erikoistarkoituksiin soveltuvaa puuta kasvavat säästömetsät usein ovat, sekä sellaiset maa-alueet, jotka joutuvat pitkäksi aikaa patoveden alle.

Huomattava myös on, että metsänvartijan tai työnjohtajan nautinnassa olevia peltoja ja niittyjä ei ole ilman metsähallituksen erikoislupaa asutukselle otettava, koska se aiheuttaa muutoksen hänen palkkaukseensa kuuluviin luontaiseluihin, ei silläkään varauksella, että hänelle ehdotetaan maksettavaksi jonkinmoinen korvaus menetetyistä nautinnoistaan, koska hän metsähallintoa koskevan johtosäännön mukaan ei ole edes oikeutettu korvausta työvaivoistaan vastaanottamaan. — Alueiden määräaikaiseen nautintaan antamista ei asutuslaki tunne.

Vesialueisiin nähden on erikoisesti huomattava, että kaikki lauttojen seisontaa ja muodostamista, puutavaroiden lajittelua ja varastoimista sekä pitempiaikaista ja vuosittain uusiutuvaa uittoa varten tarpeelliset vesialueet on vaadittava jätettäväksi valtion omiksi. Valtion vesialueita ei näyttäisi olevan syytä yleensäkin antaa yksityiseen omistukseen, koska se vaikeuttaa kalastusmahdollisuuksien varoamista tilattomille ja sellaisille tilallisille, joilla itsellään ei ole vesialuetta. Tällaisen veden rannoistakin olisi näin ollen myös varattava valtion omistukseen kalastuksen harjoittamiseen tarpeellinen maa-alue sekä varattava myös tarpeelliset tieoikeudet sinne.

Milloin valtion tarpeen tyydyttämiseen riittää rasitteen perustaminen, on sellaisen asettamiseen yleensä tyydyttävä, vaatimatta kysymyksessä olevaa aluetta valtion omistukseen pidettäväksi. Tällöin on kuitenkin huomattava, että voimassa olevan, jakolaitoksesta annetun asetuksen 16 §:n mukaan toiselle tilalle ei voida pidättää toisen alueeseen muuta rasitetta kuin oikeus tiehen, karjanajoon, vesipaikkaan, veden johtamiseen tai patoamiseen, venevalkamaan sekä kalastukseen tarpeelliseen maahan. Näin ollen ei rasitteena voida myöntää esimerkiksi oikeutta uittolaitteiden kiinnittämiseen rantamaahan eikä kalastusoikeutta. Huomattava tällöin myös on, että valtiolle pidätettyjä rasitteita ei voi hyväkseen käyttää kukaan muu kuin valtio itse. Näin ollen eivät esim. uitto- ja lauttausyhdistykset voi hyötyä valtiolle vesien rannoille pidätetystä ilmaisesta kulkuoikeudesta muuta kuin sikäli kuin ne uittavat valtion omistamaa puutavaraa. Mikäli siis uittoa varten yleensä halutaan varata vapaa kulkuoikeus tai muu käyttöoikeus ranta- tai vesialueeseen, on tämä alue valtion omistukseen pidätettävä, joka sen voi edelleen uittajien vapaaseen käyttöön luovuttaa.

Siitä, mitkä alueet on valtion omistukseen pidätettävä ja mitkä rasitteet valtion hyväksi perustettava, on metsänhoitajajäsenen neuvoteltava hyvissä ajoin piirikuntakonttorin ja hankintapiirin metsänhoitajan kanssa, sekä ellei metsänhoitajajäsenenä ole aluemetsänhoitaja, myös aluemetsänhoitajan kanssa.

Asutuslain 36 §:ssä määrätään, että valtion maita asutettaessa valtiolle jääviä maita ei saa haitallisesti pirstota. Näin ollen ei ole tiloja ja lisämaita sijoitettava niin, että niiden väliin jäisi valtion omistukseen metsämaita kapeina kaistaleina tai pieninä, vaikeasti hoidettavina ja metsätalouden tarpeisiin soveltumattomina kappaleina.

Asutuslain 6 §:n mukaan on eroitettavalle viljelystilalle annettava maatalous- ja maatalouskelpoista maata — siis peltoa, niittyä ja viljeltyä laidunta, sekä maata, joka kannattavasti voidaan näiksi raijata ja sellaisina kannattavasti viljellä — niin paljon, että keskikokoinen perhe voi, paikallisten liikenne- ja maatalousolojen tarjoamien edellytysten mukaan tilaansa viljellen, saada siitä ainakin pääasiallisen toimeentulonsa, ei kuitenkaan enempää, kuin että maa, tarkoituksenmukaisimmiksi maatalousmaan käyttölajeiksi saatettuna, vastaa viittätoista muunnettua peltohehtaaria, elleivät erikoiset syyt vaadi jonkin verran suurempaa tilusalaa annettavaksi. Viljelystilalle annettavan maatalous- ja maatalouskelpoisen maan ylin raja on siis hehtaarin määrin rajoitettu, mutta alinta maan määrää hehtaareissa sen sijaan ei lainsäädännöllä ole määrätty, vaan jätetään toimitusmiesten harkintaan, mikä on se vähin määrä maatalouteen käytettävää maata, joka kysymyksessä olevissa olosuhteissa riittää antamaan viljelijäperheelle ainakin pääasiallisen toimeentulon. Ottaen huomioon ne huonot kokemukset, mitkä ns. sekamuotoisista — so. asuntotilan ja viljelystilan välimuotoisista — tiloista on saatu, olisi viljelystilalle koetettava antaa maatalous- ja maatalouskelpoista maata niin paljon, että keskikokoinen perhe siitä voi saada elatuksensa.

Viljelystilalle voidaan lain 6 §:n mukaan myös antaa välttämättömän kotitarvepuun saantia varten tarpeellinen metsämaa, ei kuitenkaan epäedullisimmisakaan olosuhteissa enempää, kuin että se säännöllisessä kasvukunnossa vuosittain tuottaa puuta seitsemänkymmentäviisi kiintokuutiometriä. Toimeenpanoasetuksessa tultaneen lisäksi säätämään, että tilan metsämaan alaa määrättäessä on otettava huomioon sekä tilan vuotuinen välttämätön kotitarvepuun tarve että metsämaan tuottokyky.

Näitä säännöksiä käytäntöön soveltaessaan on toimikunnan ensinnä määriteltävä, miten paljon viljelystila vuosittain välttämättä tarvitsee kotitarvepuuta. Tässä määrittelyssä voidaan sopivasti apuna käyttää niiden eri tutkimusten tuloksia, jotka kotitarvepuun käytöstä

on meillä suoritettu. Tässä yhteydessä mainittakoon, että asutustointakomitea on mietinnössään julaissut seuraavat puunkäyttötutkimuksessa saadut kotitarvepuun kulutusmääriä ilmaisevat luvut:

	Pelto- ja kasvitarhamaan pinta-alan ollessa		
	5 ha	10 ha	15 ha
	runkopuuta k-m ³ viljelmää kohti		
Lounais-Suomessa	19.5	28.8	36.4
Satakunnassa ja Keski-Hämeessä	30.5	41.0	56.7
Eteläisellä järviolueella	41.5	69.5	80.0
Pohjoisella »	55.5	73.5	87.0
Kaakkois-Suomessa	32.0	45.1	53.7
Pohjanmaalla	19.4	28.1	33.7
	Nautayksikköä		
	6	8	10
	runkopuuta k-m ³ viljelmää kohti		
Perä-Pohjolassa	64.6	70.4	78.2
Kainuussa	56.5	64.5	73.0

Taulukossa ei esiinny Laatokan- ja Pohjois-Karjalan kotitarvepuun kulutusmääriä, mutta voitaneen tämä osa maata rinnastaa puunkulutukseen nähdessä Sisä-Suomen järviolueisiin.

Näiden lukujen perusteella voidaan sopivasti määritellä ne puumäärät, mitkä kulloinkin kysymyksessä olevalla paikkakunnalla harkitaan tarvittavan perustettavien viljelystilojen kotitarvepuuksi. Tällöin on tietenkin otettava huomioon, että taulukon luvut osoittavat useissakin osissa maata harjoitettavan puun tuhlausta kotitarvekäytössä ja että tästä luopumalla sekä rakennukset ja uunit kunnollisiksi rakentamalla kotitarvepuuksi tarvittava puumäärä voidaan supistaa taulukossa ilmoitettuja määriä huomattavasti alemmaksi. Tämän on myöskin lainsäätäjät havainnut määrittellessään, että epäedullisimmissakaan olosuhteissa ei viljelystilalle tarvitse varata 75 k-m³ enempää puuta vuosittain.

Miten paljon saatavissa olevan laatuista metsämaata tarvitaan tuottamaan se puumäärä, mikä harkitaan tarvittavan viljelystilan vuotuisiksi kotitarvepuumääräksi, voidaan taas täsmällisemmin määritellä tuottolukujen perusteella. Kun lain mukaan nyt on kysymys

säännöllisessä kasvukunnossa olevan maan tuotosta, voidaan tässä tapauksessa käyttää niitä valtakunnan metsien arvioinnissa suoritettuihin tutkimuksiin pohjautuvia tuottolukuja, jotka on ilmoitettu hoitoalueisiin, tai myöskin niitä metsämaan luonnonnormaalituottolukujen keskiarvoja, jotka on julaistu mm. Tapion tarkastuskirjan 8 painoksessa (sivu 114) ja viime vuosien maatalouskalentereissa. Jonkin verran alhaisemmat ovat ne tuottoluvut, jotka asetuksella 20/5 1932 on vahvistettu kunnallisverotuksessa maiden tuottoa laskettaessa käytettäväksi, mutta olisi näiden käyttöä vältettävä maiden tuottoa määrättäessä, koska ne ovat harkinnan perusteella määriteltyjä ja säännöllisessä kasvukunnossa olevan metsämaan tuottoa alhaisemmat. Alhaiset ovat myös ne valtakunnan metsien nykyistä tuottoa ilmaisevat tuottoluvut, jotka niinkään on julaistu edellä mainituissa kirjasissa, sillä niiden suuruuteen on huomattavassa määrin päässyt vaikuttamaan useinkin hyvin puuköyhiksi hakattujen yksityismetsien alhainen tuotto.

Asuntotilasta, joka lain mukaan saa sisältää maata korkeintaan kaksi hehtaaria, ellei tilusten sijoitus tai muut erikoisuudet vaadi jonkin verran suurempaa tilusalaa siihen yhdistettäväksi, ei olisi valtion mailla yleensä tehtävä 2 ha pienempää ja olisi koetettava sen tiluksiksi yleensä saada maatalous- ja maatalouskelpoista maata, jotta myöskin perheen kotona oleskeleville jäsenille varattaisiin tilaisuus voimiensa mukaan työskennellä perheen elatuksen hankkimiseksi kotipalstalta. Metsämaata kotitarvepuun saantiin ei laki asuntotilalle edellytä annettavaksi.

Lisämaata taas voidaan antaa tilaan korkeintaan niin paljon ja sen laatuista, että tilasta lisämaan kanssa yhdessä muodostuu joko viljelystilan tai asuntotilan suuruinen viljelämä. Ns. sekamuotoista viljelmää ei lisämaan liittämällä saa muodostaa. Yksistään metsämaata sisältävää lisämaata voidaan antaa kuitenkin ainoastaan tilaan välittömästi rajoittuvasta tai sen läheisyydessä olevasta valtion maasta ja sikäli, kuin se on kotitarvepuun saantia varten välttämätön.

Valtion maasta muodostettaville viljelys- ja asuntotiloille sekä lisämaalle annetaan niillä kasvava pieni metsä. Lisäksi annetaan niille sellaiset niiden alueilla kasvavat 6 m × 18 sm suuruiset ja sitä suuremmat arvopuut, joiden hakkaamisen katsotaan olevan ristiriidassa yksityismetsän käytöstä voimassa olevien säännösten kanssa.

Metsänhoitajien jatkokurssit

Perustettaville tiloille ja lisämalle voidaan myös antaa rakennuspuita niiden alueella olevista vähintään 6 m × 18 sm suuruisista arvopuista. Myöskin voidaan perustettavalle tilalle, mutta ei lisämalle, antaa rakennuspuita tilan ulkopuoleltakin valtion metsästä metsähallinnon toimesta suoritettavan leimauksen mukaan määräämisenä otettavaksi. Laissa ei ole, eikä toimeenpanoasetukseenkaan tultane ottamaan määritelmää niiden laadusta eikä lukumäärästä. On kuitenkin itsestään selvää, että rakennuspuiksi on osoitettava sellaisia puita, jotka tähän tarkoitukseen hyvin sopivat. Tätä seikkaa harkittaessa on huomattava, että kuusi huonosti sopii seinähirreksi, mutta ellei mäntyjä ole annettavissa, on kuusenkin tarkoitukseen kelvattava. Hyvän rakennuspuun tulee myös olla ainakin jotenkin suora ja solakka. Mitä taas rakennuspuiden määrään tulee, voitane, koska tilaa ei heti rakenneta täyteen kuntoonsa, joten myöhemmin rakennettaviin rakennuksiin voidaan ainakin viljelystiloilla saada tarkoitukseen kelpavaa puuta tilan pienestä metsästä sen vartutua, ja koska ainakaan kaikkiin tilan ulkorakennuksiin ja rehusuoihin ei kannata käyttää rakennuspuiksi arvopuunmittaista puuta kuin aivan nimeksi, lain edellyttämä „tarpeellinen rakennuspuu” saada varatuksi tilalle, jos havuarvopuita rakennuspuiksi annetaan:

	Perä-Pohjolan piirikunnan alueella	Pohjanmaan piirikunnan alueella	Itä-Suomen piirikunnan alueella	Länsi-Suomen piirikunnan alueella
Viljelystilalle.....	350—500	300—400	250—350	250—350
Asuntotilalle.....	250—300	250—300	200—250	200—250
	runkoa, joista noin 1/4 tai 1/3 tulisi olla 9" paksuisia ja muiden puoleksi 7", puoleksi 8" vahvuisia 6 m päästä maasta mitaten.			

Ne huovutettavalla alueella olevat arvopuut, joita ei ole määrätty rakennuspuiksi tai joita yksityismetsälaki ei estä hakkaamasta, on pidätettävä valtiolle määrääjän kuluessa hakattavaksi. Tästä määrääjasta ei laissa ole eikä sen toimeenpanoasetukseenkaan tulene mitään määräästä, mutta kun puiden leimaamiseen ja kauppaamiseen on vaadittava ainakin 2 vuotta, ja puiden ostajat taas vaativat vähintään kahden vuoden ottoaajan, ei puiden hakkuuaikaa olisi määrättävä 4 vuotta lyhyemmäksi asutussuunnitelman vahvistamisesta lukien.

Kun kartalle suunnitellut tilat ja lisämaat on maalle rajoitettu ja niistä tilusselitelmiä laadittu, on tämän jälkeen suoritettava tilalle tulevien metsien arviointi sekä luetteloitava ja merkittävä tilan

alueelta annettavat rakennuspuut ja tilalle yksityismetsälain mukaan jätettävät muut arvopuut sekä valtion lukuun hakattavat arvopuut ja hinnoitettava tilalle tuleva metsä. Tämän työn suorittaminen on metsänhoitajajäsenen päätehtävä asutustoimikunnassa ja sitä varten hänen on puheenjohtajalta saatava muodostettavien tilojen ja lisämaitten kartat sekä tilusselitelmiä, josta tiloittain käy selville eri tiluskuvioiden tiluslaji — ryhmitettynä maatalous-, maatalouskelpoisiin sekä metsätalous- ja joutomaihin — sekä tilusten pinta-ala ja tuotto-
luokka.

Ennen pienen metsän arviointia on merkittävä tiloille ja lisämalle niiden omalta alueelta annettavat rakennuspuut sekä merkittävä ne arvopuut, jotka tiloille ja lisämalle on yksityismetsälain säännökset huomioon ottaen jätettävä joko siemenpuiksi tai sen vuoksi, että tämä laki kieltää nuoria, kasvavia metsiä muuten kuin järkipöytäisesti harventaen hakkaamasta. Rakennuspuiksi ei ole merkittävä linjapuita eikä tuulenkaatoja vaan kasvavia puita. Muut tilojen ja lisämaitten alueella olevat 6 m × 18 sm ja sitä suuremmat arvopuut on merkittävä valtion toimesta hakattaviksi. Sekä rakennuspuut että tiloille jätettävät muut puut samoin kuin valtiollekin pidätettävät arvopuut on tiloittain ja tuumaluokittain erikseen luetteloitava. Lisäksi on valtiolle tulevat arvopuut ryhmitettävä myös puulajeittain sekä luokiteltava laatunsa puolesta saha-, faneeri-, tulitikku-, rata-pölkky- ja ainostaan polttopuiksi kelpaavien puiden ryhmiin. Luettaessa on rakennuspuut, tiloille jätettävät muut arvopuut sekä valtiolle tulevat arvopuut erilaisella maalimerkillä merkittävä siten, että valtiolle tulevien puiden merkki on sellainen, ettei sitä voi edellä mainittujen muiden puuryhmien merkkien kaltaiseksi muuttaa. — Puiden lukemisessa olisi käytettävä luotettavia henkilöitä apumiehinä.

Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että arvopuiksi luetaan kaikki maasta mitaten 6 m × 18 sm tai enemmän täyttävät puut puulajiin sekä mahdollisiin vikoihin katsomatta.

Harkittaessa mitä arvioimistapaa tilan pienen metsän arvioimisessa on käytettävä, on ensinnäkin huomattava, että silmävaraiseen arviointiin ei yleensä olisi turvaututtava, koska siinä tulokseen pääsee vaikuttamaan monta häiritsevää tekijää. Mitä muihin arvioimismenetelmiin tulee, on ensinnäkin huomattava, että tarkka tulos epäilemättä saadaan, jos kaikki puut mitataan ja kuutioidaan. Tästä aiheutuisi kuitenkin niin suuret kustannukset ja siihen kuluisi niin paljon aikaa, että arviota ei näin olisi syytä suorittaa silloin, kun tilan metsäpinta-ala on vähänkin huomattava. Ottaen toiselta puolen huomioon sen, että muut arvioimistavat pienillä aloilla eivät anna tyydyttävää tulosta, lienee tällaista arvioimistapaa käytettävä kui-

tenkin asuntotilojen ja pienien lisämaitten metsien arvioinnissa. Viljelys-tilojen ja suurempien lisämaitten pieni metsä taas voitanee sopivimmin arvioida joko linja-arvion tai säännöllisin välimatkoin otettujen ympyräkoealojen avulla. Näistä kahdesta on jälkimäinen edullisempi käyttää sen vuoksi, että siinä tarvitaan vain pari apumiestä ja että ympyräkoealoilla voidaan sopivasti eroitella luettavat puut siten, että saadaan lasketuksi erikseen se osa puustosta, joka voitaisiin hakata myytäväksi, ja erikseen se osa, joka on varattava tilan välttämättömäksi kotitarvepuuksi tai on yksityismetsälain määräysten mukaan tilalle jätettävä. On nimittäin huomattava, että toimeenpanoasetuksessa nimenomaan edellytetään metsän puusto täten jaoiteltavaksi ja näin ositeltuna jako- ja arviokirjassa hinnoitettavaksi. Milloin tilan metsämaan pinta-ala on 10—30 ha, saadaan ympyräkoeala-arviomenetelmää käyttäen tarpeeksi tarkka tulos, jos arvioiduksi tulee 10—15 % pinta-alasta, sen suuruudesta riippuen. Sitä suurempia metsäpinta-aloja arvioitaessa tarvitsee tyydyttävän tuloksen saamiseksi sisällyttää ympyräkoealoihin, tilan suuruudesta riippuen, 2—5 % pinta-alasta. Miten suuri osa pinta-alasta on koealoihin sisällytettävä riippuu paitsi metsämaan pinta-alasta luonnollisesti myös siitä, miten tasaiset sekä tiheydeltään että puulajisuhteiltaan tilan metsät ovat.

Jos tilalle on annettu metsämaata niin paljon, että sen säännöllinen tuotto riittää tyydyttämään tilan kotitarvepuutarpeen, voitane kaikki tilalle maatalousmaaksi annetulla maalla kasvava kaukaksi käypä pieni metsä lukea tilalta myytävissä olevaan metsään, koska metsä näiltä mailta tulee viljelysraivauksissa kokonaan hakattavaksi.

Ohjeeksi tilojen ja lisämaitten maapohjan hinnoittamisessa on lain 41 §:ään otettu määräys, että valtion maasta, joka asutustarkoituksiin luovutetaan, on suoritettava hinta, minkä järkevä ostaja maasta maksaisi, jotta sitä voitaisiin kannattavasti käyttää siihen tarkoitukseen, mihin se luovutetaan käytettäväksi.

Asutustoimintakomitea, jonka ehdotuksen mukaiseksi tämä lain kohta on tullut, on ehdotuksensa perusteluissa mm. maininnut, että „valtionmaat, joista tässä on kysymys, sijaitsevat, muutamia harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, Pohjois-Suomessa ja karuissa vedenjakajaseuduissa kaukana liikepaikoista. On luonnollista, että uudisasukkailla, jotka tänne sijoittuvat, on kestettävänä alkuaikoina paljon suurempia vastuksia kuin rintamaille asettuvilla. Ja jatkuvasti on talous menekisuhteiden puolesta valtion metsämailla, joille har-

voin voi syntyä muuta kuin haja-asutusta, kannattamattomampaa kuin liikenneväylien varsilla ja lähempänä asutuskeskuksia. Jo tämä vaikuttaa tilan luovutushinnan määräämisperusteihin. Toiselta puolen taas ovat vertauskohdat esim. käyvän hinnan määräämiseksi vaikeasti löydettävissä varsinkin siellä, missä maanviljelys-tiloja on vähän ja, vaikka onkin, ne eivät ole kaupan kautta vaihtaneet omistajaa. Tuottoarvoa valtion metsämaalle taas tuskin voidaan laskea muutoin kuin metsäntuoton perusteella, mikä ei sinänsä kelpaa perusteeksi arvioitaessa maatalouden harjoittamiseen myöhemmin raivattavan ja rakennettavan tilan maapohjan hintaa. Valtion metsämailla voitaneekin harvoin laskea maapohjalle sanottavaa hintaa, varsinkaan soille, joita viljelyskelpoiset maat ovat, mutta jotka kuivaamattomina eivät tuota edes metsää. Sen sijaan on metsä usein sangen arvokas. Kun komitea kuitenkin on ehdottanut, että arvopuut pidätetään valtiolle, ei asutustilaan tulla sanottavassa määrässä luovuttamaan sel-laista valtion omaisuutta, joka on vaivattomasti rahaksi muutettavissa. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ja kun komitean mielestä on valtion maata asutustarkoitukseen luovutettaessa pidettävä luovutushinnan määräämisessä silmällä ennen kaikkea sitä, että asutus onnistuu ts., että uudisasukas — vapaavuosien kuluttuakin ja tilan tuottokuntoiseksi tultuakin — kykenee suorittamaan luovutus-hinnan koron ja kuoletuksen sekä tulemaan tilalla toimeen, on komitea ehdottanut pykälän 1 momentin sen mukaiseksi.”

Nämä perustelut sekä lain ja toimeenpanoasetuksen sanamuoto edellyttävät, että mikäli on kysymys tilalle ja lisämaalle annettavan metsämaan hinnasta, voidaan siksi määrätä sen tuottoarvo metsätalousmaana. Tätä määriteltäessä voidaan sopivasti hyväksi käyttää niitä likimääräisiä, markoissa ha kohti ilmaistuja maan tuottoarvoja, jotka professori Y. Ilvessalon laskemina ja määrittelemänä on julkaistu mm. Tapion taskukirjan 8:ssa painoksessa sivuilla 117 ja 118. — Alueella suoritettujen ojitusten kustannukset voitane tällöin ottaa huomioon ojitetun maan metsätyypin parantumisena.

Mitä sitten tulee tiloilta annettavan maatalouskelpoisen maan hinnoitteluun, voitane nämä kivettömät ja muutenkin hyvälaatuiset maat hinnoittaa ainakin jossain määrin edellämäinnittuja prof. Ilvessalon laskelmia metsätalousmaan tuottoarvoja korkeammilla hinnoilla. Mikäli on kysymys valmiin pellon tai niityn hinnoittamisesta, voitane siinä apuna käyttää mm. paikkakunnan käyviä hintoja.

Tiloilla ja lisämailla kasvavan pienen metsän sekä niille jäävien arvopuiden hinnoittamista varten on toimikunnan laskettava eri puutavara-alojen käyvät hinnat sekä niiden perusteella määriteltävä metsän lunastushinnat. Kun tilojen lunastushintoja eräissä tapauk-

sissa voidaan joutua myöhemmin muuttuneiden hintasuhteiden johdosta tarkistamaan, olisi tämän työn helpottamiseksi suotavaa, että toimikunta toteaisi eri puutavaralaatujen hankintamyyntihinnat kysymykseen tulevissa eri luovutuspaikoissa (rautatieasema tai tarkoin määrätty paikka vesistön varrella), määräisi hankintakustannukset (erikseen hakkuu-, veto- ja yleiskustannukset) sinne ja ilmoittaisi näin saatavat hinnoituksenaikaiset kantohinnat.

Voidakseen tässä hintojen määrittelyssä tehdä asialliset ehdotuksensa olisi metsänhoitajajäsenen hyvissä ajoissa otettava selvää näistä hankintakustannuksista ja myyntihinnoista, tarvittaessa tiedustelemalla asiaa piirikuntakonttorilta, piirin hankintametsänhoitajalta tai metsähallituksen liikeosastolta, ja edelleen lopullisen lunastushinnan määrittelyä varten myös siitä, onko puutavaramarkkinoilla vallalla nousu- vai laskusuunta ja millainen hintataso hinnoitusajana on ja millainen se on ollut lähinnä edellisinä vuosina, koska nämäkin seikat lienee huomattava pienen metsän lunastushinnan suuruutta kohtuulliseksi määrittäessä.

Heti myytävissä oleva pieni metsä, luokiteltuna eri puutavara- laatuihin, voitaneen hinnoittaa niillä käyvillä hinnoilla, mitkä näistä tavaralaaduista lasketaan voitavan lähiaikoina saada pystyyn. Muu pieni metsä voitaisiin hinnoittaa näitä alemmilla hinnoilla siten, että yksistään polttopuiksi kelpaavalle ja sellaisena muutenkin käytettävälle puulle lasketaan kohtuullinen polttopuhinta sekä teollisuustarkoituksiin myöhemmin myytäväksi arvioitavalle puulle, samoin eri puutavaraalaaduiksi ryhmiteltynä, jonkinmoiset varastoarvot, jotka voisivat olla keskihintatason mukaisista, käyvistä hinnoista 60—80 % riippuen siitä, minkä ajan kuluessa tilan muodostamisesta lukien nämä arvellaan voitavan tilalta myydä.

Keinollisesti aikaansaatu taimisto olisi hinnoitettava ainakin perustamiskustannuksia vastaavaan arvoonsa.

Pienen metsän arvoa ei tarvitse jako- ja arviokirjassa jaoitella eri tiluskuvioiden osalle, vaan voidaan se huomata tilusten hinnoitusten jälkeen jälkeen kahtena ryhmänä: heti myytävissä olevana ja tilalle toistaiseksi jätettävänä pienenä metsänä, kumpikin jaoiteltuna eri puutavaraalaatuihin, kuten paperi-, kaivos-, sulfaatti-, faneeripuun alku-, poltto- ym. puuksi ja taimistoksi.

Rakennuspuista on lain mukaan maksettava puolet puiden otto- aikana paikkakunnalla voimassa olevista alimmista käsikauppahinnoista sekä muista luovutettaville alueille jäävistä arvopuista käypä hinta. Nämä hinnat huomataan asianomaisten tilojen ja lisämaitten lunastushinnoissa erillisinä erinä.

Asutustyön onnistuminen ja myöskin valtion metsätalouden oikeutettujen etujen huomioiminen asutustyössä riippuu tietenkin ensi kädessä siitä, että toimikunnan jäsenet, kukin kohdaltaan toimivat asiallisesti sivupyyteistä vapaina. Täydellinen asiaan perehtyminen ja varsinkin oman erikoisalansa täydellinen tunteminen on tässä työssä myös asutustoimikunnan jäsenille tämän saavuttamiseksi välttämätöntä. Tämän vuoksi olisi metsänhoitajienkin perinpohjin tutustuttava kysymyksessä olevaan asutuslainsäädäntöön ja valmistauduttava muutenkin suorittamaan pätevästi ne tehtävät, jotka heidän suoritettavakseen asutustoimikunnan jäseninä tulevat.